

EN DANSK DIPLOMATS SAMVÆR MED THORVALDSEN I SOMMEREN 1826

I Thieles Bøger om Thorvaldsen¹ fortælles der, at det skønne Basrelief »Dødens Engel«, som Thorvaldsen udførte i Efteraaret 1829, oprindeligt skal have været bestemt til Gravmæle over den Aaret i Forvejen i Dresden afdøde danske Minister, Kammerherre Irgens-Bergh. Basrelieffet kom imidlertid til at pryde Fyrst Wladimir Potockis Gravmonument i Krakau, men den første Bestemmelse med det vidner om det venskabelige Forhold, hvori Thorvaldsen stod til den nævnte danske Diplomat, et venskabeligt Forhold, hvis Højdepunkt var flere Ugers Samvær mellem dem i Rom i Sommeren 1826.

Mathias Friis v. Irgens-Bergh var Præstesøn fra Norge, født i 1786. Faderen hed Bergh, men Sønnen adledes i 1824 under Navnet v. Irgens-Bergh. Naar han, skønt født borgerlig, kom ind paa den for borgerlige noget usædvanlige diplomatiske Bane, skyldtes det daværende Udenrigsminister Niels Rosenkrantz, der ligeledes var født i Norge, og som optraadte som hans Velynder. Med Niels Rosenkrantz fulgte han i 1814

C. A. Jensens Portrætter af Chargé d'affaires i Dresden, senere Kammerherre Mathias Friis von Irgens-Bergh (1786-1828) og Hustru, Mathilde Theresia, født von Holsten (1793-1861).

til Wien-Kongressen. 1816 blev han Chargé d'affaires i Dresden, og her paa denne politisk ikke særlig betydelige, men sikkert meget behagelige Post forblev han til sin Død. 1825 udnævntes han til Kammerherre. Som det ses af hans efterladte Papirer,² var han noget tilbøjelig til at føle sig tilsidesat og ikke vurderet efter Fortjeneste — trods de adskillige Udmærkelser, der i en forholdsvis ung Alder blev ham til Del. Han betegner ogsaa sig selv som hypokonder. Hertil har vel hans Sygelighed medvirket. Han led af Brystsyge, for hvilken han søgte Lindring paa Rejser i Syden, og denne Sygdom lagde ham i en ung Alder i Graven. Ved sin Død i Marts 1828 var han kun godt 41 Aar.

Saa vidt vides, har Irgens-Bergh ikke før 1826 haft særlig intim Tilknytning til Thorvaldsen. Derimod ses det af et Brev fra Okt. 1819,³ at Irgens-Berghs Svoger, A. C. Gierlew, da Thorvaldsen dengang gæstede Danmark, »oftere« havde Besøg af Thorvaldsen — saafremt dette »oftere« nu skal forstaas helt bogstaveligt, da alle nok gerne vilde prale lidt med Forbindelse med Danmarks verdensberømte Billedhugger, »vor ædle Thorvaldsen«.

Lidt Praleri — eller mon man ikke hellere kan kalde det: en berettiget og stolt Optagethed — præger ogsaa Irgens-Berghs mange Udtalelser om hans Samvær med Kunstneren i 1826. Noget efter sin Tilbagekomst til Dresden gav Irgens-Bergh i et længere Brev til Prins Christians (Christian VIII's) Kabinetssekretær J. G. Adler⁴ en Skildring af sin Italiens-Rejse og sit Ophold i Rom, hvor han, som han skrev, tilbragte fem af de behageligste Uger i sit Liv: »Thorvaldsen overøsedede mig med Godhed, ledsagede mig tre Gange om i flere Timer i sine Ateliers for at udvikle mig sin Ideegang og sætte mig ind i Aanden af hans Mesterværker. Flere Gange gik vi Danske i Rom ud Kl. 5 om Morgenen, enten til Vaticanet el. Capitoliet el. Villa Albani etc. Her holdt enten Thorv. el. Professor Wagener⁵ etslags ukunstlet Forelæsning over den første den bedste Kunst-Gjenstand. Kl. 1 var et tarveligt Middagsmaaltid beredt for os, og nu skulde man see den uskyldige Hjertelighed, hvormed Thorv. overlod sig til Nydelse efter Arbejde«. I samme Brev omtaler Irgens-Bergh, at Billedhuggeren H. E. Freund var hans trofaste Ledsager under Rom-Opholdet, og at det samme gjaldt »den saa yderst interessante Abrahams,⁶ der, hvis det var mueligt, vilde forsone mig med Israels fatale Slægt«. Irgens-Bergh havde det Held, at han just indtraf i Rom, da Festen Corpus domini (Kristi Legems Fest) skulde fejres,⁷ og at han først forlod Rom Dagen efter St. Peters-Festen — d. v. s. den 30. Juni — saaledes at han fik Gi-randola⁸ og Paven og Peterskirken at se i al deres Herlighed.

Da Irgens-Bergh førte Dagbog under sin Italiens-Rejse og desuden skrev udførlige Breve til sin Hustru,⁹ der var forblevet i Dresden, er vi i Stand til meget nøje at følge hans Samvær med Thorvaldsen og andre danske samt med tyske Kunstnere i Rom. I det følgende skal hans Udtalelser herom anføres, medens vi i øvrigt ser bort fra at fortælle om hans Optagethed af den evige Stads og dens Omegns Seværdigheder og Kunstskatte.

Det var, som sagt, den 1. Juni 1826, at Irgens-Bergh ankom til Rom, og i Dagbogen skrev han: Rom!!! Allerede Dagen efter aflagde han Visit i Thorvaldsens Bolig, men traf ham ikke hjemme, da han var paa Landet. Straks efter Ankomsten flyttede han til et privat Logis tre Huse fra Thorvaldsen, saa da denne kort efter vendte hjem fra Landet, kunde Vejen mellem dem ikke falde lang, saafremt de da fandt Behag i hinandens Selskab. Og dette maa de, som det fremgaar af Irgens-Berghs følgende Dagbogsoptegnelser og Brevudtalelser, aabenbart have gjort. Den 7. Juni ledsagede Thorvaldsen ham til sine Ateliers, hvor Irgens-Bergh beundrede de herlige Kunstværker: Jason, Gratierne, Kopernikus, Hyrdedrengen, Kristus med de 12 Apostle, Monumentet over Polakken Poniatowski, Monumentet over Pave Pius VII o. s. fr. Dagen efter ledsagedes han af Thorvaldsen og flere Danske til Vatikanet, hvor de vandrede om i fire Timer, og med Stolthed noterer han i sin Dagbog, at den Dag besøgte Thorvaldsen ham tre Gange! Til Hustruen skrev Irgens-Bergh den følgende Dag, at Th. var »umaadelig artig« imod ham og havde omfavnet og kysset ham ved Gensynet: »Hans Atelier er over al Beskrivelse skjønt, han staaer vist saa langt over alle andre Kunstnere i sand Talent og Fuldendelse som Böttiger¹⁰ over mig i Lærdom, og det vil, haaber jeg, ikke sige lidet. Jeg vil nævne dig de fortrinligste af hans fuldendte Arbejder«. Herefter følger en Opregning af disse, og udførligt dvæler Irgens-Bergh ved Basrelieffet forestillende Kærlighedens forskellige Aldre, »herligt tænkt og herligt udført«, hvilket han vel nok har formodet vilde interessere hans »søde Thilde« særligt.

I samme Brev nævner Irgens-Bergh, at han ogsaa har beset den i 1822 afdøde Canovas Atelier, men mener, at dennes Arbejder langt fra har samme Værdi som Thorvaldsens, og han fortsætter: »Det er utroeligt, hvor Thorv. er elsket og agtet her i Rom; og det er vel et Exempel uden Exempel, at en Mand med den Fortjeneste er tillige det elskværdigste og beskedneste Menneske, man kan see. Her i Rom, hvor man ved Gud ei er stærk i udvortes Høflighed, og hvor Cardinalen passerer, uden at Nogen værdiger at lade, som man seer ham, her ere alle Hatte i Bevægelse, naar Thorvaldsen nærmer sig. Alle tale om ham med Beun-

dring og skildre ham som vor Tids genialeste Mand. Han er misfornøiet med Dannemark, hvor man skammeligen negligerer ham, ikke svarer ham paa hans Breve og lader ham ubeagtet. Tænk dig, at Hertugen af Augustenborg har bestilt 2 à 3 Statuer hos ham, iblandt andre de 3 Gratier og en Mercur, og nu ei svarer paa 3 à 4 Breve, sender ingen Penge og opfører sig som en Lømmel«. Irgens-Bergh omtaler dernæst Kunstnerne Freund og Bissen, der arbejder under Th., og hvoraf den første bor sammen med ham, endvidere to unge Sachsere, Pettrich og Herrmann,¹¹ »som begge roses meget af Thorvaldsen; men som trænge til Understøttelse. Kan du finde Anledning til at sige dette til Einsiedel el. Grev Vitzthum,¹² saa gjør det«.

Et nyt, flere Timers Besøg i Thorvaldsens Atelier aflagde Irgens-Bergh den 13. Juni. Denne Eftermiddag, skriver han til Hustruen, »har jeg tilbragt ganske alene med Thorvaldsen, som i 4 Timer udviklede mig sine Ideer ved alle hans Arbeider fra Jason af indtil hans sidste

Fyrværkeriet La Girandola ved St. Petersfesten i Rom. I Baggrunden Engelsborg, i Mellemgrunden Ponte Sant'Angelo. Efter Maleri af Ippolito Caffi i Thorvaldsens Museum.

Statue, derhos fortalte mig sit hele Levnetsløb og endeligen fulgte mig hjem og blev hos mig indtil Kl. 9½; vi vare i alt sammen i 6 Timer«. Derefter opregner Irgens-Bergh saavel i Brevet som i Dagbogen en Række af Th.s Værker, som han ikke tidligere har omtalt, deriblandt Th.s sidste Arbejde, »som er det fuldendteste af alle«, en mandlig Figur, forestillende Grev Potocki, der døde efter de i Slaget ved Leipzig modtagne Saar. Om Monumentet for Poniatowski, dennes Statue til Hest, begge i kolossal Størrelse, noterer han følgende i Dagbogen: »Hesten er i roelig Stilling, men Th.s første Idee, hvortil Modellen alt var færdig i naturlig Størrelse, var, at Hesten skulde skye sig for Vandet for at hentyde til P.s Dødsmaade; paa Pjedestallen var da Floden, hvori P. druknede, bleven afbildet i bas-relief og allegoriske Figurer anbragte, men Polakkerne foretrak en Statue af Helten i sin Seiers-Periode. Hesten er fortreffelig og skjønnere som Hest betragtet end den antike i Capitols-Gaarden, hvorpaa Marc Aurel sidder, som synes at være et Portrait af

Pave Pius VIII bæres i Procession paa Christi Legems Fest gennem Peterskirkens Colonnade. Efter Maleri af Luigi Fioroni i Thorvaldsens Museum.

en Favorit-Hest, og som før Resten er over al Beskrivelse deilig arbeidet«. Monumentet var støbt i Gips og skulde siden støbes i Bronze.

Efter Beskrivelsen af Poniatowski-Monumentet fortsætter Irgens-Bergh i Dagbogen med følgende lange Stykke om Th. som Menneske og Kunstner:

»Thorvaldsen er meget flittig, han sagde mig, at hans Hoved er saa fuldt af Ideer, at han næsten taber Modet, naar han tænker paa, at han umueligen kan udføre Halvdelen af dem i sin Levetid og saaledes naae en Grad af Fuldkommenhed, som er Maalet for hans Bestræbelser, men som han endnu er langt bortfjernet. Hvilken Forskjel mellem dette Sprog og saa mange Fuskerees Ubeskedenhed!

Th.s Helbred er nu langt bedre end for flere Aar tilbage, hvor han leed meget af Svækkelse i Underlivet. Hans Ateliers ere adspredte og for smaae til hans mange Arbeider.

Det er en sand Nydelse at underholde sig med Th.; hans Ideer ere saa originelle og dog tillige saa fattelige, at man undrer sig over ei selv at have havt dem før. Forskjellen mellem ham og Canova som Repræsentant for en Skoele er, at den sidste arbeidede for sin Tidsalder, føiede sig i dens Smag og lod sig af hans Samtidigheds Smigrerier forlede til at troe sig ganske fuldkommen og ufeilbar. Th. derimod er *over* sin Tidsalder; hans Maal er høiere end hans Samtidiges Bifald, ja selv til sit eget Bifald sætter han den største Mistillid og betragter ikkun sin Fremskriden paa Kunstens Bane som et Trin videre opad mod den Fuldkommenhed, der danner hans Ideal, det, han endnu er langt fra at have nærmet sig nok for at troe at kunne blive staaende stille paa sin Vandring eet eneste Øieblik. Vil man sammenligne Thorv. med Canova, saa tage man f. Ex. deres Gratier og stille dem ved Siden af hverandre, og man vil see, at Th.s, betragtede fra enhver Side, lade see Ansigtet og en ædel Stilling, som tillige er naturlig; at man ei kommer i Forlegenhed ved at sige, hvem Armene tilhøre — lutter Ting, som savnes ved C.s«.

En Uge senere afhentedes Irgens-Bergh Kl. 8 om Morgen af Thorvaldsen for i Selskab med de derværende Danske og nogle Tyskere, bl. a. den før nævnte unge Kunstner Herrmann fra Dresden, at bese Peters-Kirken og Vatikanet. Her blev de, som Irgens-Bergh skriver til Hustruen, til Kl. 1 om Eftermiddagen for at beundre Vatikanets Kunstskatte:

»Intet forskaffede mig mere Nydelse end at see Thorvaldsen, denne vor Tids største Mand og Kunstner, at tabe sig i Henrykkelse over den Belvederiske Apollos Skjønhed som over Gruppen Laocoon, der med sine Sønner sønderrives af Slinger. Jeg kunde ikke afholde mig fra at sige ham, at jeg ikkun vilde ønske de herlige Kunstnere som Belønning for deres Arbeide den Nydelse at høre ham (Thorvaldsen) saaledes beundre deres Arbeider. Efter 5 Timers Heromvandring,

hvilke forekom mig som 5 Quarteer, uagtet det var den 5. Gang, at jeg saae disse Herligheder, gik vi alle, 20 i Tallet, da 5 Tyskere ogsaa havde indfundet sig, i en Kneippe bag ved St. Peders-Kirken, hvor vi spiste ret godt og drak lidt over Tørsten. Jeg holdt mig skadesløs ved mine Underholdninger med mine Naboer, Thorvaldsen og den bayerske Agent Professor Wagener, en saare interessant Mand. Thorvaldsen var yderst munter og drak en Mængde Skaaler, deriblandt *Frue Kammerherreindens* . . .«.

Kl. 9 om Aftenen kom Irgens-Bergh hjem til sin Bolig, som han noterer, »træt af Vandren og Viin, men beriget med endeel Ideer, som i Th.s Selskab maae indsamles af Enhver, der har ringeste Sands for Kunst og Smag«.

Dagen efter var Irgens-Bergh for fjerde Gang i Pantheon, hvor han beundrede Th.s Basrelief af Pave Pius VII: »Ovenover er Gonsalvis [Kardinal Consalvis] Buste. Dette Monument er sat Gonsalvi af et Selskab og arbeidet af Thorvaldsen for en ringe Priis, hvorfor han erholdt et Sølvbæger som Taknemmeligheds Tegn.«¹³

For Irgens-Bergh lakkede det nu mod Enden med Rom-Opholdet, da han vilde videre til Neapel og Sicilien. I et Brev til Hustruen den 26. udtaler han, at han mener at have brugt de fire forløbne Uger i Rom saa godt som muligt, han har stedse været i Bevægelse for at nyde og lære og desuden haft den Lykke stadig at være ledsaget af de mest dannede Kunstnere og Kunstkendere; endvidere har han læst meget om Kunsten, særlig af Goethe. Og Dagen efter bemærker han, at der da atter for hans Skyld er en stor Kunstvandring til Peters-Kuplen, Vatikanet osv. — og at Thorvaldsen vil give et Gilde for ham i en Kneipe, hvor der spises tarveligen og faas god Vin: »Du troer ikke, hvor de Folk ere lystige og vittige uden Larm el. mindste Uanstændighed«. Th. selv er yderst morsom og glæder sig saadan ved at se andre glade. Om Gildet skriver Irgens-Bergh senere (d. 28.), at der blev »sunget meget og drukket tillige mange Sundheder, iblandt andre min og din separerede, begge proponerede af Thorvaldsen, som var Vært . . . Thorvaldsen, som just forlader mig, tilbød mig at ledsage mig i Aften [d. v. s. til et Selskab], da jeg slet ikke endnu kjender de Mennesker. Det er umueligt at være mere forekommende, end Thorvaldsen er mod mig; ogsaa alle de andre Kunstnere kappes om at vise mig Opmærksomhed og ledsage mig overalt og til hvad Tid, jeg vil«. Den Dag havde han sammen med Thorvaldsen set Illuminationen af Peterskirken, og to Dage senere havde han Besøg af Thorvaldsen — et Afskedsbesøg, da hans Rejse Dagen efter gik Syd paa til Neapel.

Det indgik egentlig i Irgens-Berghs Rejseplan efter Opholdet i Syd-

italien at have vendt tilbage over Rom, og som han senere ytrede,¹⁴ kostede det ham umaadelig Overvindelse at renoncere paa atter at se Rom og Thorvaldsen. Personlige Forhold gjorde imidlertid, at han efter en Maanedes Ophold i Syditalien valgte Sørejsen fra Neapel til Livorno i Stedet for den længere Rejse til Lands. En af de sidste Dage i Juli ankom Abrahams til Neapel med de Sager, som Irgens-Bergh havde efterladt i Rom i Tanke paa sin Tilbagevenden dertil, og Abrahams medbragte desuden noget, der, som Irgens-Bergh skrev til Hustruen, »har gjort mig usigelig Fornøielse, det er en lille Ring som Erindring fra Thorvaldsen, indeholdende en Antiquv skaaren i Karniol. Du begriber, at det ei er Værdien, som gjør mig lykkelig, men den Haand, den kommer fra«.

Som ovenfor nævnt havde Irgens-Bergh allerede fra Rom forsøgt gennem Hustruen at interessere de sachsiske Autoriteter for Thorvaldsens to sachsiske Elever, Pettrich og Herrmann. Efter Hjemkomsten til Dresden skulde det lykkes ham at udvirke, at Herrmann blev forskrevet til Dresden for at modellere den sachsiske Konges Buste, som han saa senere i Rom skulde udføre i Marmor. At Arbejdet blev overdraget til Herrmann og ikke til Pettrich, skyldtes Thorvaldsen, til hvem Irgens-Bergh i Midten af Novbr. havde skrevet og aabenbart meddelt, at man i Dresden var villig til at anvende en af de to Kunstnere til det omtalte Arbejde.¹⁵ Omkr. Nytaar modtog Irgens-Bergh følgende Svar fra Thorvaldsen:¹⁶

Rom d. 16 December 1826

Høivelbaarne Hr. Kammerherre!

Med sand Glæde modtog jeg Deres Høivelbaarenheds venskabelige Skrivelse af 16. Novbr. sidstl., der overbeviser mig om, at De stundom erindrer Deres romerske Venner, ligesom De lever i friskt og kjært Minde hos mig og alle dem, der vare saa heldige under Deres Ophold hos os at gjøre Deres Bekjendtskab eller at fornye det allerede gjorde. Det smertede os særdeles meget ikke at see Dem paa Deres Tilbagereise til Norden; men den varme Interesse, De havde viist for Rom og for os, var os Borgen for, at høiere og vigtigere Bevæggrunde bestemte Dem til at forandre en tidligere Bestemmelse, hvis Udførelse for os vilde have været ubeskrivelig kjær. Jeg lykønsker Dem af Hjertet til, at De, efter en lykkelig og interessant Reise, har gjenfundet alle Deres efter Ønske; omgivet af en kjær Familie ville Erindringerne fra en Reise som Deres og foretaget af en Mand som De, være desto behageligere og varigere.

Det glæder mig meget, at Palmaroli har været heldig i sine Arbejder i Dresden, og jeg er overbeviist om, at hverken De eller Hofraad Böttiger, som jeg beder venskabeligen hilset, ville komme til at fortryde den Interesse, De have viist for denne Kunstner. Jeg beder Dem formælde min Hilsen til Palmaroli og lykønske

Thorvaldsen : Dødens Genius. Modelleret 1829 til Fodstykket af Fyrst Wladimir Potockis Statue i Domkirken i Krakow. Originalmodellen i Thorvaldsens Museum.

ham til hans Foretagender, der sikkerligen ville være til stort Gavn for det skønne Dresdenske Billedgallerie.

Jeg kommer nu til at tale om Pettrichs og Herrmanns Anliggende. Uagtet disse to Kunstnere ere mig lige kjære, og begge brave og talentfulde, er det mig dog kjært, at min Anskuelse træffer sammen med Grev Vizthums Yttring, forsaavidt som jeg ønskede det foreslagne Værk i Herrmanns Hænder. Pettrich er beskæftiget med et andet stort og interessant Arbeide, og det forekommer mig derfor billigt, at Herrmann bliver sat i Værk med en Gjenstand, der vel er vigtig og har sine Vanskeligheder, men hvilken jeg anseer ham fuldkommen voxen. Jeg har i denne Anledning talt med ham, og han er naturligviis meer end villig til at foretage Reisen frem og tilbage for at kunne faae et saa kjært og skjønt Arbeide under Hænder. Forslagene angaaende Hs. Majestæt Kongen af Sachsens Sidden ere saa antagelige, at der i denne Henseende Intet er for Herrmann tilovers at ønske. Vi takke Dem begge, saavel Herrmann som jeg, for den varme Deeltagelse, De i denne Sag har viist. Maatte man i flere Lande finde Mænd, der, som De, ere ædle og agtværdige nok til at tale unge Kunstneres Sag, for at ikke Talentet skal blive qvalt i sin frodigste Blomstertid, eller overladt til et blot Lykketræf for at udvikle sig og træde frem.

Det vilde være mig en Glæde at see den udmærkede Dahls¹⁷ hjembragte Arbeider, og jeg beder Deres Høivelbaarenhed at hilse denne som Menneske og Kunstner lige fortræffelige Mand ret hjerteligen fra mig. Hans Buste er nu næsten færdig i Marmor; saasnart den er fuldendt, skal jeg lade tage en Form over den og derefter sende nogle Exemplarer til Hamborg; siden kan han faae saamange Afstøbninger, som han ønsker.

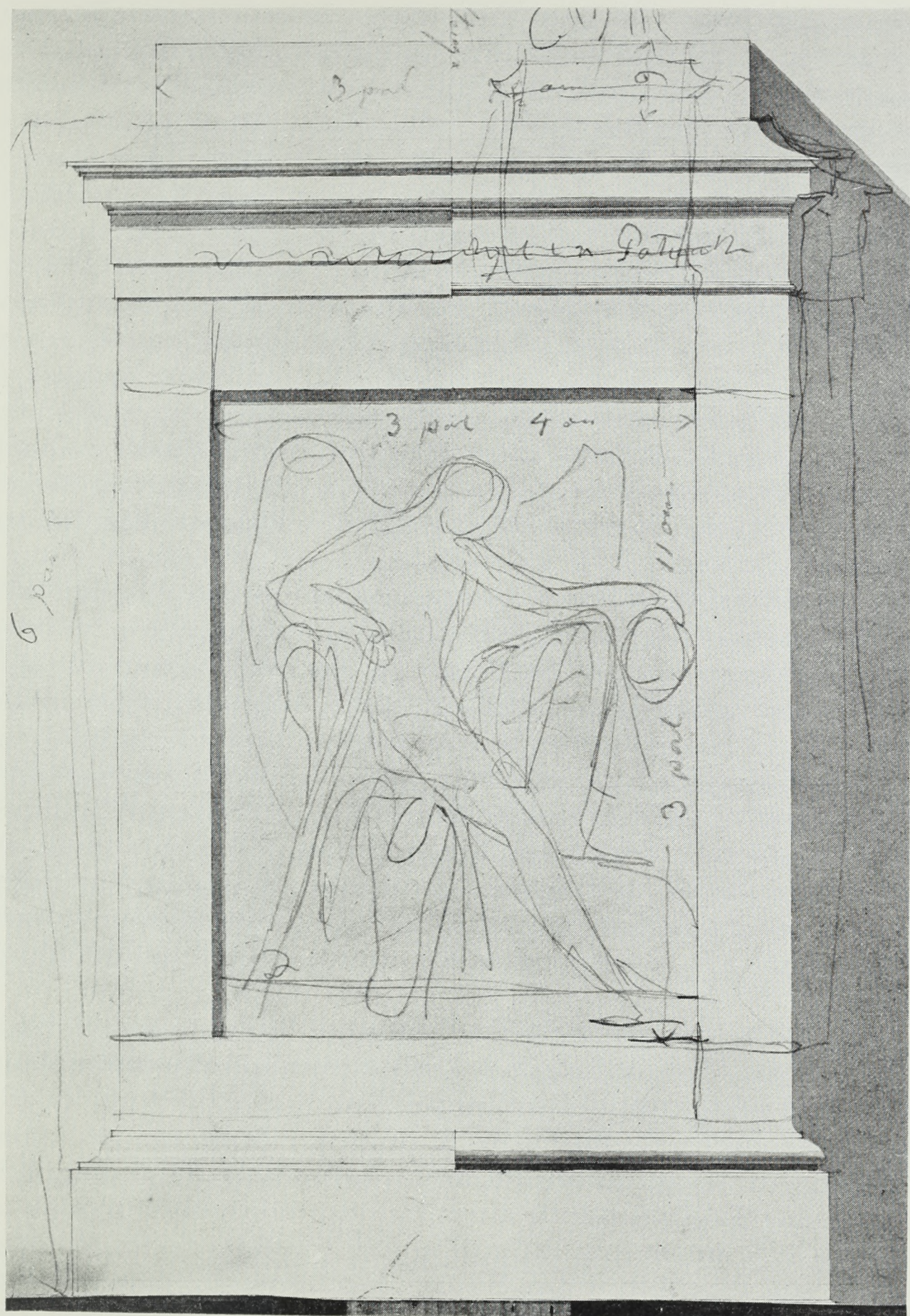
Saavel jeg som alle Deres herværende Venner og Bekjendte ønske Dem et lykkeligt og glædeligt Nytaar. Jeg beder mig ærbødigen anbefalet hos Fru Kammerherrinden, og med de bedste Ønsker for Deres og Deres Families Vel, har jeg den Ære at være

Deres Høivelbaarenheds
ærbødige og hengivne
A. Thorvaldsen

Høivelbaarne Hr. Kammerherre v. Irgens-Bergh.
Geheimlegationsraad, Ridder af flere Ordener p. p.

Samtidig med Thorvaldsen skrev ogsaa Herrmann til Irgens-Bergh for at takke for den ham gennem Th. meddelte Bestilling. Hans Taknemlighed var stor, da han med Længsel havde imødeset Udførelsen af et Værk, i Kraft af hvilket han kunde skabe sig en Løbebane i sin Hjemstavn.

Efter Ankomsten af Th.s Brev, hvis Indhold Irgens-Bergh lod gaa videre til Grev Vitzthum, meddelte denne sidste den danske Gesandt,¹⁸ at han »støttet paa den saa bestemt udtalte Dom af en af de sagkyn- digste Mænd og Kunstnere i vore Dage« med det første vilde indhente

Dodens Genius. Udkast af Thorvaldsen paa et Forslag til Sokkel for Fyrst Potockis Statue.

den sachsiske Konges Billigelse af Herrmanns Indkaldelse samt Bevillingen af et passende Beløb til Rejsepenge for ham. Endvidere fremsatte han en Række Spørgsmaal angaaende Arbejdets Udførelse, om hvilke han ønskede, at Irgens-Bergh skulde høre Thorvaldsens nærmere Mening. Dette skete gennem et længere Brev fra Midten af Januar 1827 til Th. fra Irgens-Bergh, der for Resten samtidig fremsendte en Afskrift af Grev Vitzthums Brev¹⁹. Selv om en Diplomat maa have let for at bruge Høflighedsfraser, tør man nok mene, at der gennem de af I.-B. brugte Vendinger i hans Svar til Th. klinger en oprigtig Glæde over Th.s Brev til ham: »Uagtet jeg paa ingen Maade vover at tilegne mig Halvdelen af de smigrende Ytringer, som De med Deres sædvanlige elskelige Venlighed og Godhed har anvendt paa mig, saa er det mig dog, selv under Erkjendelsen af min egen Uværdighed, for stor en Trøst og Husvælgelse at passere i Thorvaldsens Øine for noget mere end et ganske almindeligt Menneske, til at jeg ikke skulde glæde mig derover af ganske Hjerte«.

Med Hensyn til de af Grev Vitzthum gjorte Spørgsmaal mente I.-B. at kunne forsikre Th. om, at dennes Raad og Mening vilde blive fulgt som et Orakelsprog. Endvidere fortalte han Th., at Kongens første Minister, Grev Einsiedel, i en Samtale om det forestaaende Arbejde havde bedt I.-B. om at bevidne Th. »hans forbindtligste Tak for alt det Gode, De har udviist og udviser mod hans unge Landsmænd i Rom, hvilke ene skyldte Dem, hvad de ere eller kunne blive i Fremtiden. I Gaar ved Hoffet tog han mig tilside og sagde mig, at Hs. Majestæt Kongen havde talt til ham om Dem i de meest smigrende Udtryk og yttret det Ønske at kunne overbevise Dem om sin Agtelse«. Dette har Kongen — Frederik August I — jo nok tænkt skulde ske ved en eller anden Ordens-tildeling.

Inden den her nævnte Tanke var blevet til Virkelighed, døde Kongen d. 5. Maj 1827, og han kom heller ikke til at sidde Model for Herrmann, der først ankom til Dresden efter hans Død. Imidlertid blev det, som I.-B. fortæller i et Brev til Th. fra Septbr.,²⁰ overdraget Herrmann at modellere en Buste af den afdøde efter eksisterende Portrætter, men paa nævnte Tidspunkt havde Herrmann dog endnu ikke begyndt paa dette Arbejde grundet paa Forhold, som her ikke skal omtales. Derimod havde han, hvad I.-B. videre beretter, modelleret Efterfølgeren, den gamle Kong Antons Buste og »udført dette Arbejde til almindelig Tilfredshed. Jeg troer ogsaa, at der ikkun kan være een Mening om dette Arbejde, som forener den fuldkomneste Lighed med Genialitet i Udførelsen«. I Brevet takkede I.-B. ogsaa Th. for »de dyrebare Erindringer,

som De havde den Godhed med Herrmann at sende min Kone og mig, og som vi med Stolthed og Henrykkelse modtog som Beviser paa en Mands Venskab for os, hvilken vi skatte saa usigelig baade som Menneske og som Kunstner«. Det skal i Forbindelse hermed nævnes, at Th. havde paalagt Herrmann at modellere Irgens-Berghs Buste, men I.-B.s Død den 8. Marts 1828 hindrede Planens Udførelse.²¹ Efter hans Død »aftog« Herrmann imidlertid, som I.-B.s Enke skriver, hans Buste og sendte Enken den »af Taknemmelighed for min Bergh«.

I samme Maaned, som I.-B. døde, modtog Th. den paatænkte sachsiske Udmærkelse, idet han d. 26. Marts udnævntes til Comthur af den Sachsiske Civilfortjeneste Orden.²²

Saafermt man lidt summarisk vil opgøre Resultatet af den danske Diplomats Samvær i Rom med Danmarks store Billedhugger, kan man maaske sige, at Thorvaldsen fik en ny Orden at lægge hen til de mangfoldige andre Udmærkelsestegn i den paagældende Skuffe i Skabet i hans Sovekammer, at Herrmann gennem Overdragelsen af et ærefuldt Hverv blev hjulpet frem paa sin Bane, og at der blev Irgens-Bergh inden hans tidlige Død en uforglemmelig Oplevelse til Del i Kunstens evige Rige. Et stærkt Vidnesbyrd herom er ogsaa det Brev, som hans Enke skrev til Thorvaldsen,²³ og hvori hun udtalte, at det var den afdødes sidste Vilje og Ønske, at hun i hans Navn skulde takke Th. »for Deres Venskab, Deres vennehulde Omgang og den Forekommenhed, som De ved hans Ophold i Rom havde givet ham saa mange Beviser paa. Han var stedse gennemtrængt af den dybeste Taknemmelighed derfor, og Tanken om, at han havde lært en saa udmærket Mand, baade som Kunstner og Menneske, at kjende, blev ham til hans Sidste en dyrebar Erindring«.

Holger Hjelholt

NOTER

- ¹ J. M. Thiele: Den danske Billedhugger Bertel Thorvaldsen og hans Værker. III Del (1848), S. 29 f.; samme: Thorvaldsen i Rom. II (1854), S. 379 f. — Se herom desuden Brev fra 1886 fra A. H. Irgens-Bergh til Bestyrelsen for Thorvaldsens Museum (i Museets Arkiv).
- ² Disse er ved Velvilje fra Fuldmægtig Preben von Irgens-Bergh blevet overdraget til Rigsarkivet i 1941. En Del af Papirerne findes dog i det norske Rigsarkiv, se Ludvig Daae: Breve fra Danske og Norske, især i Tiden nærmest efter Adskillelsen (1876).
- ³ L. Daae: Breve fra Danske og Norske, S. 94.
- ⁴ Brev af 15/2 1827 i J. G. Adlers Privatarkiv i Rigsarkivet.
- ⁵ Den tyske Historiemaler og Billedhugger Johann Martin v. Wagner (1777-1858).
- ⁶ N. C. L. Abrahams, senere Professor i Fransk.
- ⁷ Festen Corpus domini var i 1826 den 25. Maj, men Irgens-Bergh indtraf først i Rom Ugedagen efter, nemlig den 1. Juni, paa hvilken Dag der formodentlig har været holdt en Kristi Legemsprocession, som I.-B. da har forvekslet med selve Corpus domini. (Velvillig Meddelelse fra Pastor G. Scherz).

- ⁸ Slutningen af Fyrværkeriet fra Engelsborg med Illumination af St. Peterskirken Kuppel.
- ⁹ Disse Dagbogsoptegnelser og Breve findes i Rigsarkivet.
- ¹⁰ Den i Dresden levende Skribent Carl August Böttiger (1760-1835).
- ¹¹ Billedhuggerne Ferdinand Pettrich (1798-1872) og Joseph Herrmann (1800-69). Den sidste har bl. a. udført Apostelen Andreas i Frue Kirke efter Skizze af Thorvaldsen.
- ¹² Detlev v. Einsiedel (1773-1861) var sachsisk Kabinetsminister, medens Heinrich Vitzthum v. Eckstaedt (1770-1837) var sachsisk Gehejmerraad og Generaldirektør for »Academie der bildenden Künste«.
- ¹³ Sml. hermed J. M. Thiele: Thorvaldsen i Rom. II, S. 239 ff.
- ¹⁴ I det tidligere nævnte Brev ¹⁵/₂ 1827 til J. G. Adler.
- ¹⁵ Dette Brev ses ikke at være bevaret.
- ¹⁶ Kun Brevets Underskrift er egenhændig.
- ¹⁷ Den norske Landskabsmaler J. Chr. Dahl (1788-1857). Han var fra 1824 Professor ved Kunstakademiet i Dresden.
- ¹⁸ Brev af ⁸/₁ 1827.
- ¹⁹ Brev af ¹⁶/₁ 1827 (i Thorvaldsens Museums Arkiv). — De i Grev Vitzthums og Irgens-Berghs Breve indeholdte Spørgsmaal besvarede Th. i et udførligt Brev af ²⁸/₂ 1827 til I.-B. (i Kgl. Bibl. Nyere Brevs. D.) og takkede samtidig hjertelig for I.-B.s »utrættelige Iver og varme Deeltagelse ... for Herrmann«.
- ²⁰ ¹²/₉ 1827 (i Thorvaldsens Museums Arkiv).
- ²¹ Se herom Enkens Brev ¹/₄ 1828 til Thorvaldsen (i Thorvaldsens Museums Arkiv).
- ²² Thiele: Thorvaldsen i Rom. II, S. 355.
- ²³ Det førnævnte Brev af ¹/₄ 1828.

Den tyske Billedhugger Joseph Herrmanns Signet (i Storrelse ²/₁). Efter et Lakaftryk paa et Brev til Kammerherre M. F. von Irgens-Bergh.